

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

Кафедра прикладної інженерії та охорони праці

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Гарант освітньої програми

 (Л. М. Кононеко)

« 31 » 08 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безпека життєдіяльності»

Освітній рівень: бакалавр

Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»

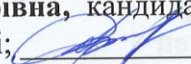
Спеціальність: 201 «Агрономія»

Освітня програма: Агрономія
першого рівня вищої освіти (бакалаврського)

Факультет: Агрономії

Умань – 2021 рік

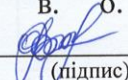
Робоча програма навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності” для здобувачів вищої освіти за напрямом підготовки 201 «Агрономія». – Умань, Уманський НУС. – 2021. - 26 с.

Розробники: **Нікітіна Ольга Володимирівна**, кандидат с.-г. наук, викладач кафедри екології та безпеки життєдіяльності; (Нікітіна О.В.)

Березовський Андрій Павлович, кандидат с.-г. наук, завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці. (Березовський А.П.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

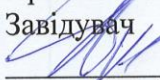
Протокол від «31» 08 2021 року № 1

Т. в. о. завідувача кафедри екології та безпеки життєдіяльності (Василенко О. В.)

« »   2021 року

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри прикладної інженерії та охорони праці

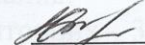
Протокол від 30 06 2021 року № 12

Завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці (Березовський А.П.)

«30» 06 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету агрономії

Протокол від «31» 08 2021 року № 1

Голова (Ю.І.Накльока)

«31» 08 2021 року

**Опис навчальної дисципліни
«Безпека життєдіяльності»**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»	<u>Вибіркова</u>	
Модулів – 3	Спеціальність: 201 «Агрономія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 7		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		2-й	2 -й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5; самостійної роботи студента – 4,4	Освітній рівень: Бакалавр Освітня програма Агрономія першого рівня вищої освіти (бакалаврський)	32 год.	.
		Практичні, семінарські	
		34 год.	.
		Лабораторні	
		д.	год.
		Самостійна робота	
		84 год.	
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є надання знань та умінь у майбутніх фахівців з правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, технічної та пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципів пріоритету життя і здоров'я працівників відносно результатів виробництва.

Завдання вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання**:

- організовувати складання планів заходів з охорони праці для виробничого підрозділу, галузі чи всього підприємства;
- здійснювати розрахунок показників виробничого травматизму по виробничому підрозділу, галузі, підприємству;
- вміти проводити дослідження параметрів мікроклімату на робочому місці;
- визначати відповідність умов праці нормативам за показниками забрудненості повітря пилом чи шкідливими газами;
- здійснювати розрахунки повітрообміну при забрудненні повітря робочої зони шкідливими речовинами;
- здійснювати розрахунки освітленості виробничих приміщень і робочих місць;
- вміти надавати долікарську допомогу потерпілим від дії небезпечних та шкідливих виробничих факторів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів **компетентностей**:

Інтегральна компетентність – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі агропромислового виробництва та під час навчання, що передбачає застосування визначених теорій та методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов і вимог

Загальна компетентність.

- Навички здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності спеціальності

Здатність застосовувати знання основ охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час роботи.

Програмні результати навчання.

- Організувати результативні і безпечні умови роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

3.1. «Безпека життєдіяльності»

Модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності

Змістовий модуль 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності

Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності

Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Об'єкт та предмет безпеки життєдіяльності (БЖД). Основні завдання науки про безпеку людини, історія її розвитку. Життєдіяльність як фізіологічно-структурне поняття, її суть, взаємозв'язки та взаємозалежності. Взаємозв'язок життєдіяльності з навколишнім середовищем в системі «людина–середовище–діяльність». Принципи забезпечення діяльності. Основні поняття та визначення БЖД. Поняття небезпеки, безпеки, ризику та їх взаємозв'язки. Небезпека як основний фактор, що визначає рівень безпеки. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Сучасні проблеми життєдіяльності.

Концепція допустимого ризику. Принципи забезпечення безпечної життєдіяльності

Ризик. Індивідуальний та соціальний ризик. Концепція ризику. Методи визначення ризику. Прийнятний ризик та безпека. Класифікація негативних чинників та визначення їхнього рівня в індивідуальній діяльності. Методика прогнозування можливості виникнення негативних чинників в індивідуальній діяльності. Принципи, методи та засоби забезпечення безпечної життєдіяльності.

Тема 2. Людина в системі «людина – середовище»

Структурно-функціональна організація людини з точки зору взаємодії її з оточуючим середовищем

Здоров'я людини, як медико-біологічна та соціальна категорія. Гомеостаз – як особливий механізм захисту організму людини. Внутрішній і зовнішній вплив на організм людини. Захворювання, які викликаються факторами оточуючого середовища. Гранично допустимий вплив шкідливих факторів на людину.

Синергізм (ефект перевищення сумарної дії) та антагонізм (ефект нейтралізації дії) шкідливих факторів. Біоритми та їх роль в життєдіяльності людини. Психічні характеристики особистості. Психофізіологічний стан людини та вплив на нього наркотичних, лікарських та ін. речовин.

Вплив діяльності людини на навколишнє середовище

Загальна характеристика впливу людини на планетарні та космічні ресурси. Забруднення атмосфери. Руйнування озонового шару. Вплив діяльності людини на водні ресурси. Вплив діяльності людини на ґрунт, рослинність, фауну та кліматичні ресурси. Деградація оточуючого середовища внаслідок розвитку урбанізації, розширення масштабів та зміни форм ведення господарської діяльності.

Topic 2. Man in the system "man - environment"

Structural and functional organization of man in terms of its interaction with the environment

Human health as a medical, biological and social category. Homeostasis - as a special mechanism of protection of the human body. Internal and external effects on the human body. Diseases caused by environmental factors. The maximum allowable effect of harmful factors on humans. Synergism (the effect of exceeding the total action) and antagonism (the effect of neutralizing the action) of harmful factors. Biorhythms and their role in human life. Mental characteristics of personality. Psychophysiological state of man and the impact on him of drugs, medicines, etc.

The impact of human activities on the environment

General characteristics of human impact on planetary and space resources. Atmospheric pollution. Depletion of the ozone layer. The impact of human activities on water resources. Impact of human activities on soil, vegetation, fauna and climatic resources. Degradation of the environment due to the development of urbanization, expansion and change of forms of economic activity.

Тема 3. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори

Природні і техногенні небезпеки

Загальні закономірності виникнення природних небезпек. Абіотичні небезпеки: літосферні (землетруси, зсуви, селі, вулкани); гідросферні (повені, снігові лавини, шторми); атмосферні (урагани, зливи, град, тумани, ожеледі, блискавки); космічні (астероїди, сонячне та космічне випромінювання). Біотичні небезпеки (небезпечні рослини, тварини, риби, комахи, грибки, бактерії, віруси). Заразні хвороби рослин та тварин. Небезпечні та шкідливі фактори, породжені природними джерелами небезпеки. Заходи та засоби, спрямовані на запобігання негативної дії природних джерел небезпеки на людину та на системи забезпечення її діяльності.

Соціальні і політичні та комбіновані небезпеки

Загальні закономірності виникнення соціальних та політичних джерел небезпеки. Соціальні небезпеки – небезпеки, викликані низьким духовним та культурним рівнем. Політичні небезпеки: конфлікти на міжнародному та міждержавному рівні, духовне гноблення, політичний тероризм, ідеологічні, міжпартійні, міжконфесійні та збройні конфлікти, війни.

Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі

Небезпечні фактори, причини та небажані наслідки, пов'язані з урбанізацією середовища життєдіяльності людини. Загальні правила користування і поведінки в приміщеннях багатоквартирних житлових будинків та на прибудинковій території. Загальні правила поведінки на вулицях та дорогах, використання транспортних засобів та користування ними.

Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Тема 4. Забезпечення безпечної життєдіяльності

Системи формування здоров'я

Основи теорії і практики культури здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я людини. Прогнозування здоров'я. Захворюваність (інфекційна, неінфекційна, гостра, хронічна) та смертність як показники стану здоров'я населення. Оздоровчі традиційні та нетрадиційні

системи, методи оздоровлення. Необхідне фізичне та розумове навантаження і стан здоров'я людини. Методика вивчення рівня здоров'я людини.

Безпека харчування

Вплив харчування на життєдіяльність людини. Теорія харчування. Споживчі властивості та поєднання харчових продуктів. Вимоги до якості та безпека харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів. Шляхи надходження шкідливих речовин у харчові продукти. Утворення токсичних речовин у процесі приготування продуктів. Зберігання продуктів та їх обробка. Харчові добавки, як можливі забруднювачі. Нітрати, нітрити, нітрозозаміни в продуктах, шляхи зменшення їх кількості.

Пестициди, їх токсичність. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві. Важкі метали у продуктах харчування. Радіонукліди в харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.

Державне регулювання належної якості та безпеки харчових продуктів та продовольчої сировини. Основні шляхи запобігання забруднення харчових продуктів.

Безпека в умовах кримінальної злочинності та тероризму

Криміногенні ситуації та найбільш характерні випадки їх прояву. Психологія спілкування в конфліктних ситуаціях кримінального характеру. Стан та динаміка розвитку проявів тероризму. Кримінально-правова оцінка тероризму, стратегія захисту від тероризму. Індивідуальні та колективні дії під час терористичних актів.

Невідкладна допомога при нещасних випадках

Роль своєчасно наданої та правильно проведеної першої медичної допомоги в урятуванні життя і здоров'я потерпілого. Медична аптечка. Використання підручних матеріалів при наданні першої медичної допомоги. Порядок проведення реанімаційних заходів. Термін, послідовність та методика проведення штучного дихання та непрямого масажу серця. Перша медична допомога при зовнішніх та внутрішніх кровотечах. Види отруєнь.

Перша медична допомога при переломах і вивихах. Перша медична допомога при опіках, електротравмах та обмороженнях. Види опіків. Перша медична допомога при серцевому нападі, задусі, судомах, непритомності тощо.

Тема 5. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності

Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності

Правове забезпечення безпеки життєдіяльності. Конституційні основи безпеки: право на життя, працю, свободу, соціальний, громадський та державний захист. Закони, законодавчі та нормативні акти, кодекси та інші регламентуючі безпеку життєдіяльності документи. Система правового захисту та нагляду за дотриманням правової безпеки. Державні органи, відповідальні за забезпечення безпеки життєдіяльності. Відповідальність за порушення законодавства.

Діяльність ООН – основа міжнародної безпеки і безпеки особи. Міжнародне співробітництво України з питань безпеки життєдіяльності та спільних дій у разі транскордонних екстремальних ситуацій. Концепція національної безпеки України. Стратегічний розвиток України у світлі завдань забезпечення сталого розвитку людства.

3.2. «Охорона праці»

Модуль 2. Правові та організаційні питання охорони праці

Змістовий модуль 3. Зміст дисципліни «Охорона праці»

Тема 6 Правові та організаційні питання з охорони праці

Вступ, історія розвитку охорони праці. Стан охорони праці, виробничого травматизму та професійних захворювань в Україні та світі. Соціально-економічне значення охорони праці. Основні поняття в галузі охорони праці. Предмет, зміст курсу та зв'язок з іншими дисциплінами.

Тема 7. Законодавство України з охорони праці

Законодавчі акти України про охорону праці. Розділи та основні принципи Закону України «Про охорону праці». Права і пільги для працівників в Законі України «Про охорону праці». Відшкодування працівникам за шкідливі умови

праці і втрату здоров'я. Праця жінок в Законі України «Про охорону праці». Праця підлітків в Законі України «Про охорону праці». Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму

Тема 8. Державне управління охороною праці, організація охорони праці на виробництві, контроль і нагляд за охороною праці

Органи державного управління охороною праці, їх компетенція. Нагляд і контроль за охороною праці. Організація охорони праці на виробництві. Структура управління охороною праці (СУОП), її функції на підприємствах. Оціночні показники роботи СУОП. Виконавчі органи СУОП.

Тема 9. Аналіз травматизму і професійних захворювань

Особливості формування умов праці на виробництві. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Терміни визначення: травма, профзахворювання, отруєння. Види нещасних випадків та їх класифікація. Основні причини нещасних випадків та методи їх аналізу.

Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки

Тема 10. Основи виробничої санітарії

Поняття про систему людина – машина – середовище. Визначення терміну «виробнича санітарія». Фактори навколишнього середовища, їх параметри і дія на організм людина. Мікроклімат на робочому місці. Виробничий пил і шкідливі речовини. Шум і вібрація.

Тема 11. Вентиляція виробничих приміщень

Призначення та класифікація систем вентиляції. Природна вентиляція. Механічна вентиляція (штучна). Санітарні вимоги до вентиляційних установок.

Розрахунок повітрообміну та контроль дії вентиляції. Засоби індивідуального захисту.

Тема 12. Загальні основи електробезпеки та пожежної безпеки

Поняття електротравматизму і основні його причини. Дія струму на організм людини. Фактори, що впливають на наслідки ураження струмом. Класифікація приміщень за ступенем ураження струмом. Засоби захисту від ураження електричним струмом. Процес горіння, його початкові форми та причини виникнення пожеж. Небезпечні та шкідливі фактори, що виникають при пожежі. Спалимість і вогнестійкість матеріалів, конструкцій і будівель. Пожежовибухова небезпека будівель. Система протипожежного захисту. Попередження виникнення та розповсюдження пожеж. Вогнегасячі речовини. Засоби гасіння пожеж. Автоматичні системи гасіння пожеж.

3.3. «Цивільний захист»

Модуль 3. Організація цивільного захисту. Небезпечні та уражаючі фактори надзвичайних ситуацій

Змістовий модуль 6. Введення у дисципліну. Причини виникнення та класифікація НС

Тема 13. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення.

Тема 14. Природні НС в Україні та дії населення під час їх виникнення.

Змістовий модуль 7. Захист населення і територій від НС

Тема 15. Медичний та біологічний захист.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем лекцій	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4.1. «Безпека життєдіяльності»												
Модуль 1. Правові та організаційні питання з безпеки життєдіяльності												
Змістовий модуль 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності												
Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності	8	2	2	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 2. Людина в системі «людина – середовище»	8	2	2	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 3. Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори	8	2	2	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6	–	–	12	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 2. Забезпечення безпечної життєдіяльності												
Тема 4. Забезпечення безпечної життєдіяльності	8	2	2	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Тема 5. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	8	2	2	–	–	4	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 2	16	4	4	–	–	8	–	–	–	–	–	–
Разом за модулем	40	10	10	–	–	20	–	–	–	–	–	–
4.2. «Охорона праці»												
Модуль 2. Правові та організаційні питання охорони праці												
Змістовий модуль 3. Зміст дисципліни «Охорона праці»												
Тема 6. Правові та організаційні питання з охорони праці	9	2	2	–	–	5	–	–	–	–	–	–
Тема 7. Законодавство України з охорони праці	9	2	2	–	–	5	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 3	18	4	4	–	–	10	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці та аналіз травматизму												
Тема 8. Державне управління охороною праці, організація охорони праці на виробництві, контроль і нагляд за охороною праці	12	4	2	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Тема 9. Аналіз	10	2	4	–	–	4	–	–	–	–	–	–

травматизму і професійних захворювань												
Разом за змістовим модулем 4	22	6	6	–	–	10	–	–	–	–	–	–
Разом за модулем	40	10	10	–	–	20	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 5. Основи фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, електробезпеки і пожежної безпеки												
Тема 10. Основи виробничої санітарії	13	4	4	–	–	5	–	–	–	–	–	–
Тема 11. Вентиляція виробничих приміщень	9	2	2	–	–	5	–	–	–	–	–	–
Тема 12. Загальні основи електробезпеки та пожежної безпеки	9	2	2	–	–	5	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 5	31	8	8	–	–	15	–	–	–	–	–	–
Разом за модулем	71	18	18	–	–	35	–	–	–	–	–	–
4.3. «Цивільний захист»												
Модуль 3. Організація цивільного захисту. Небезпечні та уражаючі фактори надзвичайних ситуацій												
Змістовий модуль 6. Введення у дисципліну. Причини виникнення та класифікація НС												
Тема 13. Цивільний захист населення у НС та його законодавче забезпечення	13	1	2	–	–	10	–	–	–	–	–	–
Тема 14. Природні НС в Україні та дії населення під час їх виникнення	13	1	2	–	–	10	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 6	26	2	4	–	–	20	–	–	–	–	–	–
Змістовий модуль 7. Захист населення і територій від НС												
Тема 15. Медичний та біологічний захист	13	2	2	–	–	9	–	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 7	13	2	2	–	–	9	–	–	–	–	–	–
Разом за модулем	39	4	6	–	–	29	–	–	–	–	–	–
Усього годин	150	32	34			84						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Безпека життєдіяльності		
1	Основні поняття та визначення БЖД	2
2	Ризик та небезпека в предметній діяльності	2
3	Людина як елемент системи “людина – життєве середовище”	1,5
4	Небезпеки, пов’язані з використанням горючих, легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів	1,5
5	Засоби індивідуального та колективного захисту населення	2
6	Самодопомога і взаємодопомога в надзвичайних ситуаціях	1
	Разом	10
Модуль 2. Охорона праці		
7	Навчання та інструктажі з охорони праці	2
8	Розробка інструкцій з охорони праці	2
9	Долікарська допомога потерпілим	2
10	Розслідування і облік нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	2
11	Визначення параметрів мікроклімату	2
12	Дослідження забрудненості повітря виробничим пилом	2
13	Дослідження забрудненості повітря шкідливими газами	2
14	Визначення освітленості виробничих приміщень і робочих місць	4
	Разом	18
Модуль 3. Цивільний захист		
15	Нормативно-законодавча база ЦЗ в Україні	1
16	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях	1
17	Прилади радіаційної розвідки й дозиметричного контролю	1
18	Захисні споруди цивільного захисту	1
19	Оцінка та основні напрямки підвищення стійкості роботи у НС	1
20	Особливості ведення землеробства в умовах радіаційного забруднення земель	1
	Разом	6
	Усього годин	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Безпека життєдіяльності		
1	Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (24.02.1994)	2
2	Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	2
3	Закон України «Про охорону праці» (04.10.1992)	2
4	Закон України «Про пожежну безпеку» (17.12.1993)	2
5	Постанова Кабінету Міністрів України № 1099 від 15 липня 1998 року «Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій»	2
6	Постанова Кабінету Міністрів України № 1198 від 03.08.1998 «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру»	2
7	Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (19.11.1992)	2
8	Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (16.10.1992)	2
9	Закон України «Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»	2
10	Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань»	1
11	Закон України «Про правові засади цивільного захисту» (2004 р.)	1
	Разом	20
Модуль 2. Охорона праці		
12	Наукова база охорони праці України	3
13	Вплив характеру праці, санітарних особливостей виробничих процесів, устаткування, перероблюваної сировини та інших чинників виробництва на функціонування організму	3
14	Оцінка стану охорони праці на підприємствах	3
15	Аналіз травматизму в сільському господарстві	3
16	Моделювання виробничих небезпек	6
17	Технічні засоби пожежогасіння, їх види, особливості конструкцій	3
18	Оптимальні значення освітленості робочого місця та способи його нормалізації	3
19	Розрахунок систем вентиляції виробничих приміщень.	2

20	Системи вентиляції, розрахунок повітрообміну для приміщень	2
21	Розрахунок об'єму пожежного резервуару для підприємства.	3
22	Розрахунки розмірів світлових отворів в виробничих приміщеннях та штучного освітлення.	2
23	Атестація і паспортизація умов праці	3
	Разом	35
Модуль 3. Цивільний захист		
24	Захист працівників у НС	8
25	Негативний вплив та захист працівників від електромагнітного випромінювання різних частот	6
26	Захист від НС	4
27	Прилади радіаційної і хімічної розвідки	6
28	Основи ЦЗ України	5
	Разом	29
	Усього годин	84

7. Методи навчання

Під час викладення лекційного матеріалу:

- лекція, повідомлення та закріплення нових знань, розповідь, співбесіда;
- зображення ілюстрацій на дошці, плакатах;
- демонстрація відеофрагментів, мультимедійних фото- та відеофрагментів.

Під час проведення практичних занять:

- використання сучасного устаткування, приладів, пристосувань, інструменту;
- самостійне вивчення тем дисципліни.

8. Методи контролю

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) із навчальної дисципліни "Основи охорони праці" здійснюють відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Поточний - під час виконання практичних, та індивідуальних завдань, контроль за засвоєнням цього модуля (модульний контроль). Форму проведення поточного контролю і систему оцінювання визначає кафедра, на якій викладається дисципліна.

Підсумковий - включає екзамен із цієї навчальної дисципліни.

Кожен модуль може оцінюватись в умовних балах пропорційно обсягу часу, відведеному на засвоєння матеріалу цього модуля.

Кількість умовних балів за навчальні заняття студента становить 70% (коефіцієнт 0,7) і 30% (коефіцієнт 0,3) припадає на екзамен від загальної кількості умовних балів.

Таким чином, максимальні рейтинги за навчальну роботу студента під час поточного контролю (за навчальні заняття) та за атестацію під час підсумкового контролю відповідно становитимуть: $R_{НР} = 70$ балів; $R_{АТ} = 30$ балів; $R_{дис} = 100$ балів.

Студенти, які протягом навчального семестру під час поточного контролю набрали суму балів, що менша за 50 % від загального розрахункового рейтингу з навчальної роботи $R_{НР}$ (тобто менше 35 балів), зобов'язані до початку залікової сесії підвищити його, інакше вони не допускаться до підсумкового контролю (екзамену) і матимуть академічну заборгованість.

Відповідно до отриманих балів студентам присвоюють відповідні кредити ECTS. Кредити записують у журнал рейтингового оцінювання знань і умінь студента.

9. Розподіл балів за змістовими модулями дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3				
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	ЗМ 6	ЗМ 7	30	100
11	10	11	10	8	10	10		

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	

60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Модульна програма, рекомендована література, методичні вказівки для проведення практичних робіт, комп'ютерні слайди та мультимедійні фрагменти технологічних операцій, конспекти лекцій, а також наочні методичні матеріали.

Нікітіна О.В. «Безпека життєдіяльності». Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни студентами денної форми навчання ОС «Бакалавр» для спеціальностей: 101 «Екологія», 183 «Технології захисту навколишнього середовища», 203 «Садівництво та виноградарство», 202 «Захист і карантин рослин». Умань, Уманський НУС, 2019. 14 с.; Нікітіна О.В. Методичні вказівки для виконання лабораторних робіт студентами денної та заочної форм навчання ОС «Бакалавр» спеціальності 208 «Агроінженерія». Умань, Уманський НУС, 2020, 45 с.

Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичного заняття з дисциплін «Основи охорони праці» на тему: «Організація навчання з охорони праці на підприємствах» студентами денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «Бакалавр», «Магістр». Умань, 2019. 20 с.; Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичного заняття з дисциплін «Безпека життєдіяльності (модуль Охорона праці)» та «Охорона праці в галузі» на тему: «Вивчення порядку проведення розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві» студентами денної та заочної форм навчання освітніх ступенів «Бакалавр», «Магістр». Умань: Уманський НУС, 2020. 58 с.; Березовський А. П., Прокопенко Е. В., Трус О. М. Методичні вказівки для виконання практичного заняття з дисциплін «Безпека життєдіяльності (модуль Охорона праці)» та «Охорона праці в галузі» на тему: «Вивчення порядку проведення розслідування та обліку професійних захворювань і аварій на виробництві» студентами денної та заочної форм навчання освітніх ступенів «Бакалавр», «Магістр». Умань: Уманський НУС, 2020. 47 с.)

12. Рекомендована література

Базова

1. Безпека життєдіяльності. / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний. За ред. Є.П. Желібо: Навч. посібник. – Львів: Новий Світ -2000, 2001. – 320с.
2. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності: Опорний конспект лекцій. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1999. – 207 с.
3. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.
4. Скобло Ю.С., Тищенко Л.М., Цапко В.Г. Безпека життєдіяльності. – К.: Нова книга, 2000. – 368 с.
5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. – К.: Знання – Прес, 2003. – 455 с.
6. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.
7. Стеблюк М.І. Цивільна оборона.-К.: Урожай, 2003 – 356 с.
8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона –К.: Знання – Прес, -455 с.
9. Франчук В.С. Цивільна оборона. – Л.: Афіша, 2001, -332с.
10. Основи охорони праці: Підручник. 3-є видання, доповнене та перероблене. / [К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Д.В. Зеркалов, О.І. Полукаров, В.С. Коз'яков, Л.О. Мітюк, Ю.О. Полукаров, Т.Є. Луц]; за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Основа, 2014. – 456 с.
11. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник / В.І. Голінько; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – 2-ге вид. – Д.: НГУ, 2014. – 271 с.
12. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О.; за ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2011. – 384 с.
13. Жидецький В.П. Основи охорони праці. Підручник / В.П. Жидецький. – Вид. 3-є, перероб. і доп. – Львів: УАД, 2006. – 336 с.
14. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. Підручник / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.

15. Безпека технологічних процесів при виробництві та післязбиральній обробці продукції рослинництва. Навчальний посібник / Бутко Д.А., Луценков В.Л., Рогач Ю.П., Петров В.В. – Сімферополь: Бізнес-Інформ, 2002. -344 с.
16. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.–223 с.
17. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.-384 с.
18. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
19. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3. "Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування". Посібник.-К.: КІМ, 2007, 2008.-636 с.,-152 с.
20. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. –Миколаїв: УДМТУ, 2002.-155 с.
21. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.–К: Центр учбової літератури, 2008.–158 с.
22. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.
23. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
24. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.–К: Знання-Прес, 2007.–487 с.
25. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.–К.: Арістей, 2007.–386 с.

1. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посібник для студентів технічних вузів. – Л., 1997. – 275 с.
2. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. дом «Дашков и К», 2000. – 678 с.
3. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: За вільну Україну, 1997. – 275 с.
4. Боков В.А., Лущик А.В. Основы экологической безопасности: Учеб.пособ. – Симферополь: СОНАТ, 1998. – 224 с.
5. Джигирей В.С., Жидецький . Безпека життєдіяльності . – Львів: Афіша, 1999. – 254 с.
6. Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф. та інших. Охорона праці. Лаборатор. практикум. Для студ. вищих закладів освіти України. – К.: Основа, 1998. – 224 с.
7. Смоляр В.І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров'я України червоний хрест, 1991. – 32 с.
8. Гетьман В. Перша долікарська допомога в екстремальних ситуаціях. Охорона праці – 1995 №5. – с 28-32.
9. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно, С.Ф. Каштанов, Л.О. Мітюк, Л.Д. Третьякова, К.К.Ткачук, А.В. Чадюк. За ред. К.Н. Ткачука і В.В. Зацарного. – К.: «Основа» 2009 – 350 с.
10. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
11. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
12. Серіков Я.О. Основы охорони праці: Навч. посіб. / Я.О. Серіков – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
13. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие.–К.НТУУ КПИ,200.,-363с.

14. Глотов "Безопасность жизнедеятельности человека на морских судах", 2000г.- 320с.
15. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К.-1998.-526с.
16. Джиргей В.С., Жидецький В.Ц., Безпека життєдіяльності. Львів "Афіша", 1999.-252с.
17. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І.-Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005.-338 с.

13. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
2. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
3. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 27.
4. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
5. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
6. Про охорону праці: Закон України . – К., 1992.
7. Про пожежну безпеку: Закон України . – К., 1993.
8. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
9. Закон України: Про правові засади цивільного захисту від 24 червня 2004 р.
10. Закон України: Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991 р.
11. Закон України: Про пестициди і агрохімікати від 2 березня 1995 р.
12. Закон України: Про правовий режим надзвичайного стану від 16 березня 2000 р.
18. Державні стандарти України ЗДУТУ з питань охорони праці.
19. Типове положення про порядок проведення і перевірки знань з питань охорони праці НПАОПО. 00–4.12–05.

20. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. НПАОПО. 00. – 6.02 – 04.
21. Пожежна безпека (нормативні акти та інші документи). // К., 1997. Т.1,2,3,4.
22. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. // Охорона праці, 1998, № 6. – С. 28-29.
23. Правила охорони праці в сільському господарстві. ДНАОП 2.0.00 – 01 – 00. К.: Форт, 2001. – 378 с.
24. Закон України: Про аварійно-рятувальні служби від 14 грудня 1999 р.
25. Закон України «Про охорону праці».
26. Кодекс законів про працю України.
27. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
28. Закон України «Про пожежну безпеку».
29. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
30. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
31. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
32. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
35. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.

- 36.НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
- 37.НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
- 38.НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
- 39.НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
- 40.НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
- 41.НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
- 42.НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
- 43.Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
- 44.Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.

4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
6. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
7. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
8. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
9. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
10. <http://www.hydroecology.chnu.edu.ua>.
11. <http://ua.textreferat.com>.
12. <http://ukrref.com>.
13. <http://bookdn.com>.
14. <http://sites.znu.edu.ua>.